

“DET KOMMUNALA UTJÄMNINGSSYSTEMET BEFRIAR KOMMUNALRÅDEN”

Utjämningsystemet kommer nästa år att passera 100 miljarder och styr både kommunernas och landstingens verksamhet. Författarna till rapporten Kommunalråd utan ansvar berättar hur systemet fungerar.

Om författarna

Gustav Karreskog är doktorand i nationalekonomi vid Handelshögskolan i Stockholm och Isak Trygg Kupersmidt är doktorand i nationalekonomi vid Handelshögskolan i Stockholm och ledamot i Centerstudenters förbundsstyrelse. Båda har under sommaren 2016 skrivit granskningen av utjämningsystemet för Timbro.

Isak och Gustav, vad är det kommunala utjämningsystemet?

Systemet ska jämna ut de ekonomiska skillnaderna mellan landets kommuner. Systemet är komplicerat och består av fem olika delar: inkomstutjämnningen, kostnadsutjämnningen, strukturbidraget, införandebidraget och regleringsbidraget. I inkomstutjämnningen har man slagit ihop det statliga stödet till kommunerna med den omfördelning som sker mellan landets kommuner. Omfördelningen bygger på snittinkomsten hos kommuninvånarna. I rapporten visar vi att marginaleffekterna är 95 procent. Det betyder att kommunerna bara får behålla fem procent om de får ordning på sin kommun och höjer snittinkomsterna. I praktiken är kommunalråden i stort sett befriade från budgetansvar.

Hur mycket pengar handlar det om?

I budgeten 2016 gavs kommunerna 90 miljarder av staten, pengar som fördelas genom inkomstutjämnningen. Ovanpå det betalade elva kommuner och ett landsting in omkring 6,5 miljarder till systemet. 2017 beräknas systemet passera 100 miljarder.

Hur beräknas utjämnningen?

Inkomstutjämnningen fungerar genom att alla kommuner får ett bidrag motsvarande 95 procent av intäkterna som de skulle haft om de hade en snittinkomst bland invånarna som var 115 procent av snittet i landet och den genomsnittliga kommunalskatten. De 11 kommuner där invånarna redan tjänar mer än 115 procent får istället betala iväg 85 procent av det som överstiger.

Kostnadsutjämningen går till så att en standardkostnad beräknas för alla kommuner baserat på ett antal faktorer, bland annat andel av befolkningen som går i skolan, får försörjningsstöd eller är pensionärer. De kommuner som beräknas ha en högre kostnad än snittet ersätts för den fullt ut, medan de med lägre kostnader får betala iväg så mycket pengar.

Vilka kommuner tjänar på utjämningen?

Eftersom det statliga stödet till kommuner har slagits ihop med utjämningen så är det bara 11 kommuner som måste betala in till systemet. Det handlar om nio Stockholmskommuner och två i Skåne: Lomma och Vällinge. Om det bara fanns ett statligt stöd baserat på antalet invånare hade 87 kommuner fått betala. De kommuner som får mest pengar per invånare är små kommuner i norr där

stödet ibland är över 25 000 per invånare och år. Men mest pengar får Malmö som nästa år kommer ta emot nästan 5 miljarder.

Spelar kostnader och skatteintäkt ingen roll för kommuner alls?

Kostnadsutjämningen ersätter inte kommuner för deras faktiska kostnader, utan för snittkostnaden. Det innebär att de har incitament att hålla nere sina kostnader, men de påverkas inte av till exempel många skolbarn eller bidragstagare som finns i kommunen. Inkomstutjämningen gör att skatteintäkter i princip inte spelar någon roll. Så kommuner berörs knappt om det är färre som arbetar eller fler som går på bidrag.

Om systemet är så dåligt, varför har ingen ändrat på det?

Alliansregeringen tittade på att förändra systemet, men den offentliga utredning som tillsattes kom fram till att det inte hade några skadliga effekter för tillväxt eller sysselsättning. I vår rapport argumenterar vi för att det är en felaktig slutsats.

Läs rapporten

[Kommunalråd utan ansvar](#)